

Svjetski dan norma - 14. listopada

Već 35 godina na dan 14. listopada obilježava se Svjetski dan norma. Članovi međunarodne normizacijske organizacije ISO, međunarodnog elektrotehničkog povjerenstva IEC te međunarodne telekomunikacijske udruge ITU obilježavaju taj dan te na taj način iskazuju poštovanje zajedničkim naporima tisuća stručnjaka svijeta koji razvijaju upotrebljiva rješenja za tehničke i privredne izazove s kojima se suočavaju poduzetništvo, vlada i društvo te ih objavljuju kao međunarodne norme.

Poruka ovogodišnjeg Svjetskog dana normi je: *Norme povezuju svijet*, dok bi sažeta poruka triju predsjednika međunarodnih organizacija bila: *Norme donose rješenja, ostvaruju poslove, povezuju ljude. Norme povezuju svijet.*

Međunarodni sustav normizacije pretvara svojstva kao učinkovitost, djelotvornost, ekonomičnost, sigurnost, ekologija, pouzdanost, kompatibilnost i međusobna operativnost u stvarne karakteristike proizvoda i usluga koji se primjenjuju kod njihove proizvodnje, opskrbe i uporabe. Međunarodne norme usklađuju veze i olakšavaju razmjenu osiguravajući lakšu, bržu, sigurniju i ekonomičniju isporuku.

Značaj međunarodnih norma zadnjih godina je ne samo u povezivanju tržišta nego i zemalja u razvoju i gospodarstva u tranziciji s najsuvremenijim tehnološkim znanjima omogućavajući im da povećaju svoje izvozne mogućnosti i konkurentnost.

Sudjelovanjem u razvoju normi učvršćuje se i međusobna povezanost ljudi jer se ljudi različitih narodnosti, rasa i kultura susreću unutar međunarodnih organizacija i surađuju kako bi postigli konsenzus o normama.

U Državnom zavodu za normizaciju nekoliko godina nakon osamostaljenja Republike Hrvatske također se počeo obilježavati Svjetski dan norma. Ove godine obilježen je 11. put sa sloganom istovjetnim kao i u cijelom svijetu. Održan je skup u prostorijama DZNM-a na kojem je ravnatelj, dr. sc. Marijan Andrašec sa suradnicima predstavio prisutnima institucijske promjene u hrvatskom sustavu kvalitete. Na obilježavanje Svjetskog dana norma u DZNM-u bili su pozvani pored gostiju iz Vlade i državnih ustanova i predsjednici tehničkih odbora te voditelji pododбора.

Institucijske promjene

U skladu s Nacionalnim programom RH za pridruživanje Europskoj uniji u rujnu 2003. g. doneseni su i usvojeni novi zakoni u području tehničkog zakonodavstva:

- Zakon tehničkim zahtjevima za proizvode i ocjenu sukladnosti (NN 158/2003)
- Zakon o općoj sigurnosti proizvoda (NN 158/2003)
- Zakon o akreditaciji (NN 158/2003)
- Zakon o normizaciji (NN 163/2003)
- Zakon o mjeriteljstvu (NN 163/2003)

Tim se zakonima u hrvatsko zakonodavstvo prenose načela europskog novog i općeg pristupa tehničkom usklađivanju.

Zakonom o normizaciji i Zakonom o akreditaciji određeno je da Vlada RH mora osnovati za ovo područje rada nezavisnu instituciju. Također može osnovati i tijelo za obavljanje određenih znanstvenih i stručnih poslova-Hrvatski mjeriteljski institut. Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo transformirat će se u središnju upravu za mjeriteljstvo-DRŽAVNI ZAVOD ZA MJERITELJSTVO (DZM). To znači da se uspostavlja sljedeća nacionalna tehnička infrastruktura:

- nacionalno normirno tijelo - Hrvatski zavod za norme (HZN)
- nacionalno akreditacijsko tijelo - Hrvatska akreditacijska agencija (HAA)
- nacionalni mjeriteljski institut - Hrvatski mjeriteljski institut (HMI)

Vlada Republike Hrvatske već je donijela Uredbu o osnivanju Hrvatskog zavoda za norme (NN154/04) i Uredbu o osnivanju Hrvatske akreditacijske agencije (NN 158/04). Hrvatski mjeriteljski institut bit će osnovan tijekom 2005. godine.

Ukratko ćemo navesti poslove koje obuhvaćaju djelatnosti HZN, HAA i DZM.

Poslovi HZN su:

- o priprema, prihvaćanje, uređivanje i izdavanje hrvatskih norma
- o promidžba uporabe hrvatskih norma
- o osnivanje i koordinacija savjetodavnih tehničkih tijela
- o podrška provedbi tehničkog zakonodavstva
- o obavijesti o nacionalnim, europskim i međunarodnim normama
- o uspostava, razvoj i održavanje hrvatskog tehničkog nazivlja
- o informativna središnjica WTO/TBT i kontaktna točka za Codex Alimentarius
- o izobrazba u području normizacije i srodnih djelatnosti

Poslovi HAA su:

- o akreditacija ispitnih i umjernih laboratorija
- o akreditacija pravnih i fizičkih osoba koje obavljaju tehnički nadzor
- o akreditacija pravnih i fizičkih osoba za potvrđivanje/ certifikaciju proizvoda, sustava upravljanja i osoblja
- o ocjenjivanje i potvrđivanje osposobljenosti tijela za ocjenu sukladnosti u skladu s propisima
- o nadzor nad radom akreditiranih laboratorija i tijela za ocjenu sukladnosti
- o osiguranje obavijesti tijelima državne uprave za provedbu politike akreditacije u području ocjene sukladnosti
- o zaključivanje sporazuma o priznavanju jednakosti postupaka akreditacije
- o promicanje akreditacije i izobrazba u području

Poslovi DZM su:

- o izrada nacrtu, dopuna i izmjena zakona u području mjeriteljstva, nadzora predmeta od plemenitih kovina i računanja vremena
- o rješavanje u upravnim stvarima, nadzor nad zakonitošću rada, vođenje propisanih očevidnika
- o donošenje podzakonskih akata (pravilnici, naredbe i napuci) za provođenje zakona

- mjeriteljska inspekcija, nadzor predmeta od plemenitih kovina i nadzor pakovina
- proglašenje državnih etalona
- donošenje propisa iz područja homologacije te rješavanje tipne i pojedinačne homologacije vozila, traktora i guma

DZNM/TO 506 materijali, oprema i konstrukcije za industriju nafte, prirodnog plina i geotermalnih voda

Tehnički odbor TO 82 Rudarstvo je između ostalih pododbora imao i podbor Naftno rudarstvo. Krajem 1999. godine odlučeno je da taj PO postaje tehnički odbor te je u travnju 2000. god. u Državnom zavodu za normizaciju i mjeriteljstvo osnovan TO 506 - Materijali, oprema i konstrukcije za industriju nafte, prirodnog plina i geotermalnih voda. Voditelj je Milan Gojšić, Naftaplin. TO 506 prati rad međunarodnih odbora:

- ISO/TC 67- Materials, equipment and offshore structures for petroleum and natural gas industries
- ISO/TC 158 - Analysis of gases
- ISO/TC 193 - Natural gas

i europskog odbora:

- CEN/TC 12 - Materials, equipment and offshore structures for petroleum and natural gas industries

Područje rada TO 506 je normizacija materijala, opreme i konstrukcije koji se izrađuju, grade i upotrebljavaju na moru i kopnu u svrhu:

- istraživanja, pridobivanja, sakupljanja, oplemenjivanja, skladištenja i transporta nafte, prirodnog plina, ukapljenog prirodnog plina i geotermalnih voda cjevovodima
- preradbe nafte i prirodnog plina, skladištenja i transporta nafte i derivata cjevovodima
- uzorkovanje i analiza sastojaka plina od perforacije u bušotini do isporuke prirodnog i ukapljenih plinova distributerima.

Djelatnici INE su u najvećem broju članovi ovoga odbora što je i razumljivo s obzirom na područje rada koje obuhvaća, a također su u rad ovoga odbora uključeni i stručnjaci iz Crosca, STSI, INAGip-a, Plinacro i Gradske plinare.

Do sada je ovaj odbor usvojio 218 međunarodnih i europskih norma kao hrvatske norme (HRN ISO ili HRN EN ISO ili HRN EN). Osim toga, prevedeni su i uređeni za tiskanje: *Terminološki rječnik - Prirodni plin* te *Terminološki rječnik - Analiza plina*.

U završnoj fazi stručnog usuglašavanja pojedinih naziva je engleski (API glossary) terminološki rječnik istraživanja, bušenja i proizvodnje ležišta ugljikovodika.

Za informaciju: krajem 2002. objavljena je *Mala englesko-hrvatska enciklopedija tehnologije razrade ležišta i proizvodnje nafte i plina*, II. izdanje. Autor je Miroslav Perić, Naftaplin. Enciklopedija sadrži oko 4300 definicija i blizu 2000 termina.

Priredila: Nada Jambrec